

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Quid ebrietas, & quale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

tutis est præstantius vita: unde propter illud potest vita deferri. deinde cum vita non sit ex bonis supremis, & semel necessariò deferenda, non tenemur eam nisi medijs ordinarijs secundum proportionem nostræ conditionis fouere & prorogare. Explicatur & probatur exemplis. v. g. non tenemur in obsidione vesci canibus, felibus, muribus, calceorum segmentis, &c. nec tenemur pretiosissimis vti medicamentis vel cibis, ad morbi, aliàs letalis, curationem. non teneor me tueri contra inuasorem, si non possum sine ipsius interitu. non teneor mutare solum patrium, etiam si Medici id dicant necessarium ad vitam conseruandam, teste Victoria supra. potest vxor ministrare marito in peste, ad coniugalem amorem demonstrandum, etiam si eius opera non sit marito necessaria.

Carthusianus an in necessitate teneatur vesci carne.

Denique potest Carthusianus, etiam in extrema necessitate abstinere à carnibus, (etsi possit iisdem etiam vesci) propter exemplum virtutis & decus abstinentiæ in suo Ordine tuendum; ne videlicet aperiat aditus dispensationibus & interpretationibus; sicque sensum relaxetur ille communis abstinentiæ rigor, vt docet Victoria, supra num. 10. Idque verum puto, etiam si illa necessitas proueniat ex fame, & nullus alius cibus suppetat. sicut enim si à morbo proueniret, non censetur à se, sed à morbo periri, vt ibidem rectè ait Victoria; ita etiam cum prouenit à fame, censetur fame vel calore interno absumi: non enim magis tenetur famem tali esca pellere, quam morbum, ceteris paribus. Confirmatur, quia vt idem docet, Iudæi, tempore Machabæorum in solitudine versantes, non tenebantur vesci cibis lege vetitis, etiam si fame alioquin fuissent morituri; tamen potuissent ijs vesci: poterant enim vesci ob necessitatem extremam, & poterant abstinere ob reuerentiam diuinæ legis: ergo idem dici poterit de Carthusiano in simili casu; maximè cum non nudo statuto humano, sed etiam voto videatur obstrictus, dum vouet obedientiam secundum statuta. Itaque ob reuerentiam statuti, quod strictissime abstinentiam præcipit, & etiam in extremis morbis in Ordine seruatur, & ob reuerentiam Dei, cui se per votum obstrinxit, & ob commune decus Religionis tuendum poterit abstinere.

Dixi obiter, Carthusianum posse vesci carnibus in extrema necessitate; siue ea necessitas proueniat ex morbo (quam quidam putant non dari, si alij cibi suppetant) siue ex aliorum ciborum inopia. Quia statutum humanum non obligat cum periculo mortis, vt communiter DD. tradunt: nisi vel necessitas boni communis postulet (quod hic non fit) vt eum præcipitur militi ne stationem deserat, ne fugam capeat: vel nisi scandalum graue impendat, cui aliter occurrere non possit; quod etiam hic locum non habet. nec refert etiam si illud statutum voto aut iuramento firmatum sit; quia periculum mortis censetur exceptum, vt patet in voto ieiunij, peregrinationis, obedientiæ, non ducendæ vxoris, &c. Si tamen expressè vouisset se nullo euentu, etiam si mors impenderet, carnes esurum, puto non posse comedere; quia votum, meo iudicio, est validum, vt ex supradictis colligitur; ac proinde seruandum in tali periculo. exitimo tamen nullum huiusmodi votum in Ordine illo fieri; quia multi DD. censent inualidum & illicitum.

DUBITATIO III.

Quid ebrietas, & quale peccatum.

D. Thomas q. 150.

E Brietas dupliciter accipitur, vt notat D. Thomas art. 1. Primò, Pro defectu vsus rationis, nimio potu inducto, vnde dicitur quis ebrius & sic non est peccatum propriè, sed peccati effectus. Secundò, Pro ipsa potatione, qua hunc defectum efficit. sic est peccatum, & definiti potest hoc modo,

Ebrietas est excessus in potando, causà voluptatis, vsque ad violentiam vsus rationis priuationem, vel sic; Est violenta rationis interceptio per nimium potum, causà voluptatis assumptum.

Ebrietas pro peccato quid.

Hæc definitio habet tres partes. Prima, *Est excessus in potando*: sicut enim gula consistit in excessu in cibo & potu non inebriante; ita ebrietas in excessu vini, vel cuiusuis alterius potus inebriantis. Hinc *ebrietas*, iuxta D. Thomam, dicta est, quasi *extra briam*, quod debitam vini mensuram excedat. Vnde dum quis odore lupuli salictarij, vel suffitu tabaci, vel opio, aliisque narcoticis priuatur vsu rationis, non est ebrietas; quia hoc non fit excessu potandi.

Secundò, *Causà voluptatis*: si enim causà medicinæ, ex præscripto Medicorum, non esset ebrietas, etiam si vsque ad interceptam mentem sumeretur, vt rectè docet Caietanus art. 2. ad 3. & in Summa v. Ebrietas, Siluester v. Ieiunium, q. 3. Nauarrus c. 23. n. 119. vt si in subito pestis terrore, alijs remedijs æquè commodis non suppetentibus, magnus haustus vini generosi sumatur; vel aduersus venenum frigidum (vt opium, solanum, cicutam, hyoscyamum) aut contra cantharides magna vini copia bibenda, ex qua ratio vsus sit impediendus, præscribatur. non enim est excessus respectu talis subiecti, & ad talem finem: neque causà delectationis gustus vel tactus, palati, vel œsophagi sumitur: vnde non repugnat temperantiæ, qua circa tales delectationes versatur.

Ob eandem non peccat peccato gula, qui iudicio Medicorum varia edulia inordinate & copiose ingerit, ad vomitionem mouendam; quia neque ob delectationem id agitur, neque modus rationis respectu talis subiecti exceditur.

Tertiò, *Vsque ad violentiam*, &c. Dupliciter auferitur rationis vsus, modo naturali, & violento: naturali per somnum, spiritibus animalibus in centrum retractis, & neruis sensorijs, qui in sensuum externorum organa terminantur, vapore quodam frigido occupatis. Hic modus à natura est institutus ad spirituum, & consequenter ad virium instaurationem: nam per quietem nulla fit dissipatio, & copiosa nouorum spirituum generatio. *violente* auferitur, quando tanta vaporum copia cerebrum implet, vt etiam in vigilia, ratione vti non possit. Idem interdum accidit vel ex nimio spiritu fieriore, vt in phrenitide; vel ex humore maligno, cerebrum per idioparham assidue occupante, vt in melancholia primaria; vel ex vapore noxio, cerebrum per interualla patente, vt in melancholia hypochondriaca.

Quod ad alteram partem attinet, dicendum est, talem ebrietatem, si voluntaria sit, esse peccatum mortiferum. Ita diuus Thomas art. 2. quem omnes alij sequuntur. Est autem voluntaria, Primò, Directè, quando quis ebrietatem intendit. Secundò, Indirectè, vt quando quidem expressè non

14 Duplex vsus rationis.

15 Est peccatum mortiferum.

non cupit inebriari, sed tantum bibit, quantum potest, non curans an sequatur ebrietas, an non. Item quando aduertit se inebriandum, si pergat potare, nihilominus non desistit.

Probat
ex Scriptu-
ris.

Nunc probatur id esse peccatum mortiferum. Primò, ex Scripturis, Prouerb. 23. *Cui uis? cuius patri uis? cui rixas? cui foveas? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne his, qui commorantur in uino, & student calicibus epotandis? ubi breuiter attinguntur mala, quæ ebrietas etiam in hac vita infert. Est igitur & ipsa graue malum in moribus. Ibidem: Ne intuearis uinum quando stauerit, cum splenderit in vitro color eius: ingredieris blandè, sed in nouissimo mordebit ut coluber; & sicut regulus uenena diffundet: nimirum quia sicut illa uenena sunt corpori letifera, ita uinum in fine mortem æternam adferet animæ & corpori. Sequitur: Oculi tui uidebunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa. Vbi significatur, ex multo uino sequi fornicationes & adulteria, maledicta & blasphemias, &c. Ecclesiastici 19. *Vinum & mulieres apostatari faciunt sapientes, & arguent sensatos, id est, facient reprehensionem obnoxios. Et cap. 31. Vinum multum potatum, irritatione, & iram, & ruinas multas facit, uide plura ibidem. Itaq. 5. *Va qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & ad potandum usque ad uesperam. & infra: *Va qui potentes estis ad bibendum uinum, & uiri fortes ad miscendam ebrietatem, quasi dicat, qui strenuè incumbitis computationibus. *va autem in Scripturis passim comminationem damnationis æternæ significat. 1. ad Cor. 6. *Nolite errare, neque fornicari, neque idolis seruire, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque furas, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. hinc ebrietatem connumerat aliis uitiis mortiferis, & pari modo à regno excludere affirmat.******

Nec obstat, quod ebriosus non ebrium, sed debitum ebrietati designet, ac proinde requirat consuetudinem: ebriosus enim dicitur non qui semel aut bis ebrius est, sed qui ebrietati est deditus: hoc, inquam, non obstat, quia Græcè est μέθυσος, quod ebrium significat, & idem ualeat μεθύων, unde sicut is, qui alia illa uitia vel semel commiserit, excludetur à regno, nisi penitentiam egerit, ita etiam qui vel semel ebrius fuerit. Ad Galat. 5. *ebrietates ponuntur inter opera carnis, quæ à regno Dei alienum reddunt.*

16
Ex Patri-
bus.

Secundò, Probat ex Patribus, D. Augustinus Serm. 231. de Tempore, sapius dicit, per ebrietatem perire animam, hominem Deo fieri inimicum, & reum in die iudicij. Similia habent alij Patres, ut S. Basilius Hom. in ebrietatem, D. Ambrosius de Elia & ieiunio cap. 14. S. Chrylost. Homil. contra luxum & crapulam: & alij. Præterea D. Augustin. Sermone illo citato sic ait: *Qui contra coalumnâ & amicam suam ebrietatem loquentibus irascuntur, libera à nobis uoce audiant, Quia quicumque ebriosus penitentiam de ipsa non egerit, sed usque ad mortem suam in ipsa ebrietate permanserit, in æternum profecto peribit; quia non mentitur Spiritus sanctus per Apostolum dicens, Neque ebriosi regnum Dei possidebunt. Deinde docet quomodo auxilium diuinum sit ebrioso implorandum, ut eripatur de luto facis, & cloaca ebrietatis, nimirum dicendo totis animæ uiribus cum Propheta, *Eripe me de luto facis, ut non inbaream: Non me demergat tempestas aqua, neque absorbeat me profundum, neque urgeat**

*saper me putens os suum, & rationem subdens, cur ita illam uocet, addit: Ebrietas enim quasi inferni puteus, quo scumque susceperit, nisi digna subuenierit penitentia, & emendatio fuerit subsequuta, ita fortiter sibi uedicat, ut eosdè ipsos de inferni tenebroso puteo, ad charitatis uel sobrietatis lucem redire sine penitentia non permittat. Idem Serm. 232. *Qui credit ebrietatem esse paruū peccatum, si se non emendauerit, & pro ipsa ebrietate penitentia non egerit, cum adulteris & homicidis æterna illum pœna cruciabitur. idque probat ex Apostolo 1. Cor. 9. ad Ephes. 5.**

Dices, D. Augustinus Serm. 41. de Sanctis, ebrietas enumerans capitalia, non ponit ebrietatem absolute; sed cum restrictione. *Ebrietas, inquit, si assidua sit, &c. ubi videtur insinuare, si non sit assidua, sed rara, non esse peccatum mortiferum.*

Resp. D. Augustinum solum enumerare ibi alia, qua crimina capitalia, de quibus non poterat esse controuersia apud populum: nam simili modo ponit iracundiam; *Si longo tempore, inquit, teneatur iracundia; & tamen certū est, etiam breuem iracundiam, si plenè sit uoluntaria, & graue malum imprecetur, esse crimen capitale, seu mortiferum. non certè, ut D. Thomas art. 2. ait, addit illam restrictionem, ut indicet se loqui de ebrietate plenè uoluntaria. qui enim raro inebriantur, non uidentur id uoluntariè, sed præter mentem pati, nimirum ex eo quod ignorent vim potus, uel debitam mensuram, aut non aduertant ebrietatis periculum.*

Tertiò Probatur ratione, Primò, Quia se inebrians priuat se uolentè non solum usu rationis, sed etiam potestate propinqua utendi; impedimentum & ueluti uinculum menti suæ injiciendo, ut etiam uigilans ratione uti nequeat, idq; causâ uoluptatis: unde propter uoluptatem se ad brutorum abiicit stoliditatè. hoc autem censetur maximum malum & grauis inordinatio; quia præcipuum bonum hominis, & quo à brutis distinguitur, est posse uti ratione, & sua omnia hac regula dirigere: quod valdè ponderat D. Basilius, & alij Patres, ut infra dicemus. Confirmatur, quia si quis alteri hanc potestatem etiam ad aliquot horas eriperet, grauem inferret illi iniuriam, & peccaret mortiferè: ergo etiam qui sibi ipse illam adimit.

Obiectio.

Resp.

17
Probat
ratione.
1. Ratio.

Dices primò, Est dispar ratio, quia quisque cedere potest iure suo, & nemo sibi ipse facit iniuriam: sed non potest cedere iure alterius.

Obiectio 2.

Respondeo, Etsi quisque possit cedere iure quod habet ad usum rationis hinc & nunc adhibendum; & ita possit se illo usu priuare, dormiendo, uel nolendo mentem applicare, tamen non potest cedere iure, quod habet ad potestatem utendi: huius enim non est dominus; sicut nec integritatis membrorum, aut sensuum. Unde non minus peccat dum sibi hanc potestatem eripit, quam dum alteri id facit. etsi enim non sit propriè iniuria, dum sibi hanc potestatem adimit, cum non fiat nolenti; est tamen contra charitatem, & debitum custodiendi sui, & suæ naturalis integritatis.

18
Resp.

Hinc patet responsio ad obiectionem de somno: etsi enim somnus priuat usu rationis, non tamen potestate propinqua utendi; quia relinquit organa expedita, ut statim secuta uigilia mens possit ratione uti: ebrietas uero ita ligat & obidet, ut etiam secuta uigilia, ratione uti nequeat. Accedit quod somnus est institutus in bonum naturæ, ut illa quiete vires tum sensitiuæ tum motiue reficiantur, corpus roboretur, & officijs mentis instrumen-

Alia est
ratio som-
ni.

tum debitū, id est, spiritus animalis reparatur. Vnde etiam vltus rationis in somno tollatur; tamen hoc detrimentū multis commodis compensatur.

19 **Resp.** Dices Secundò, Suffitu peti seu tabaci tollitur violentè potestas vtendi ratione; similiter odore lupuli, si quis in eo cubet; & tamen in his non est peccatum mortiferum.

Resp. Illo suffitu non tolli potestatem vtendi extra somnum, sicut per ebrietatem; sed solum in somno (qui modus est naturalis) sua facultate refrigerante & constringente inducendo soporem: est enim ex genere narcoticorū, sicut & hyoscyamus. vnde etiā suffitus ille hauriatur causā voluptatis, quam Indi dicuntur in illo sapore percipere, nō erit mortiferum. Odor lupuli turbat quidē caput, non tamen puto planè inebriare. si reuera inebriaret sicut ipse potus, putarem eodem modo vitandum, maxime quando nulla est in eo cubandi necessitas.

20 **2. Ratio.** Mala ebrietatis. 1. Exhaurit substantiam. Secundò Probat: Ebrietas multa alia grauiora mala secum trahit, ob quā meritò graue crimen censerit debeat. Primò, Facultates exhaurit, Proverb. 21. Qui amat vinum & pingua, non ditabitur. & c. 25. Noli esse in conuiujs potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes potibus, & dantes symbola consumuntur, & vestietur pannis dormitatio. Hinc sequitur grauis familie afflictio, liberorum neglectus, creditorum fraudatio, furta, latrocinia, & c. vt quotidiana experientia docet.

2. **Eneruat & fœdat corpus.** Secundò, Corpus fœdum, imbecillum & morbidum efficit: hinc enim est oculorum lippitudo, narium coryza, oris graueolentia, anima fœtida, membra tremula. hinc capitis destillationes, tussis, fœditi; creatus. hinc apoplexia, & paralytis membrorum, articulares morbi. D. Chryostomus Homil. contra crapulā Tomo 5. Oculi, nares, & os, coryza, mucos & putredine, & his, quæ intus generantur cœnosis & impuris affectibus sunt plena: & ipsa carnis substantia laxior sit quā nature proportio requiratur, & fœtida, ac inutilis, atque ad omne opus bonum inepta. Confirmat similitudine: Etenim & terra quarum abundantia oppressa, innatū perdit calorem, perdit & suas vires, neque ad suum opus vel procreationem est idonea. hinc & incurabilibus & difficillimis implicantur morbis, tremoribus, palloribus, podagra, chrisagra, & alijs pluribus, & c. addens, tanta esse illa mala, vt etiā si nulla esset gehenna, nullūmve aliud incommodum, merito propter illa ebrietas sit fugienda. D. Augustinus Serm. 231. Est in illis oculorū caligo, vertigo, fatigatio, & dolor capitis, suffusio vultus, membrorum omnium tremor, anima ac mentis stupor. In talibus impletur quod scriptum est: Cui va, cui tumultus, cui ira, cui rixa, cui sine causa vulnera, cui suffusio oculorum? nonne his, qui morantur in vino, & student calicibus epotandis? Similia habet D. Basilius Homil. in ebrietatem, circa medium, & S. Ambrosius de Elia & ieiunio cap. 16.

21 **3. Ad omnia reddit inutilem.** Tertiò, Reddit hominem ad bonum inutilem, nimirum non solum ad opera pietatis, sed etiam ad studia literarum, ad politica, ad mechanica; denique ad omnem vitæ vltum. Docet hoc pulcherrimè D. Augustinus supra: Quia, inquit, corpora nostra terrena sunt; quo modo pluuia nimium grandis & diuturna si fuerit, terra infunditur, & in lutū resoluitur, vt nulla in ea cultura fieri possit: sic & caro nostra quando abundantiore potu fuerit inebriata, nec spiritalem culturam accipere, nec fructus anime necessarios poterit exhibere. Vnde infert: Si velimus vt

ager corporis nostri bonos fructus proferat, non plus bibendum quam oportet. ne per nimiam, inquit, ebrietatem ipsa corporis terra velut in paludem conuersa, magis vermes & serpentes generare, quam fructus bonorum possit afferre. Deinde subdit: Omnes ebriosi sunt similes paludibus nascitur, nullū fructū habere cognoscitur, nascuntur ibi serpentes, sanguisugæ nascuntur ibi ranæ, & diuersa genera vermium, quæ magis horrorem possint generare, quam aliquid ad vltū exhibere. iste enim herba, vel arbores, quæ aut in ipsis paludibus aut circa ripas nasci solent, nihil vtilitatis habere videntur, in tantū vt annis singulis incendio concrementur. Videte, quod de ebrietate nascitur, igni preparatur. Eadem similitudinem attingit D. Chryostomus loco citato. D. Basilius Homil. in ebrietatem: Periculum, o miser, est, ne pro homine cœnum lutum queas: sic penitus vino deditus marcescis, ac quotidianam crapulam haud alter quā vasa putida oles.

Quartò, Facit hominem bestijs similem, & etiam viliorē. D. Augustinus supra: Considerent ebriosi, si non peiores animalibus iudicandi sunt. cum enim a brutis nihil amplius quā eis opus est, bibere nolunt, illi & duplū, & triplum quā eis expedit, potum accipiunt, & vnde trimum vel quatuor dierū refectioem poterant habere, vno die cum grandi peccato contendunt perdere potius quā expedire. & vinā potum rationem modo perderent, & non etiam ipsi perirent. D. Basilius sup. Quā in re, dic homo miser, a brutis differis? nonne rationis munere, quā a Deo omnium cōditore accepisti, reliqua creature factus dominus & imperator? hoc igitur te mentis lumine per ebrietatem priuas, inter bestias ratione carentes numerari poteris, & illis similis videri. Hæc sanè est præcipua iniuria, quā ebrietas per se & proximè dignitati nature rationalis, quā parte est imago Dei, infert; ob quam maxime diximus esse peccatum mortiferum. Addit S. Basilius: Imò & bestius loge peiores existimauerim eos, qui ab ebrietate superantur, scum illa cœcundi stant, & horas horarū verò nullius temporis & hora rationem habentes, nequissimis complexibus & amoribus inter se vtuntur. Idem ostendit ex vsu sensuum: Nec solum eo peiores brutis, quod mente insani, sed etiam quod sensibus longe infrā illas deficiere videantur. An non vmbra sapenumero tamquā fossas, vel loca præcipua trāsiliunt: aures terrifico sonitu, tamquam fluctuatis maris refertas habent; terra interdum insurgere & in rectum crigi, montes vero circumagi videntur, & c. His somni sui graues, ac reuera morti vicini: vigilia verò somnis stupidores. In somnium quoddam est vita ipsorum, & c. D. Chryost. Hom. 5. in Matth. Quāto melior asinus ebrioso est, quanto canis prestantior: omnes certe animantes, quæ rationis expertes sunt, cum bibunt aut comedunt, vltra quā satis, etiā si mille homines cogerent, nūquam elabuntur peiores igitur irrationabilibus vos estis qui inebriamini, quod fufius deinde prosequitur.

Quintò, Secreta prodit. Proverb. 31. Nullum secretum ubi regnat ebrietas. Huius rei multa extant pandit. historiarū. hinc Horatius:

Reges dicuntur magnis urgere culullis, Et torquere mero, quos perspexisse laborant. D. Ambrosius de Elia & ieiunio c. 17. Plerique etiam vino vtuntur vt equuleo; & quibus tormeta non eliciunt vocem proditiōnis, eos tentant bibendo; vt parue statum, salutem cursum, defensionis suæ prodant cōsilia, quis inter cyathos textit quod latere cupiebat?

Sextò, Ad mores absurdos & grauiora crimina excitat.

21 **3. Ad omnia reddit inutilem.** Simile ab ægris.

Sunt similes le. si agnis.

22 **4. A simi-** loti bruti.

23 **5. Secreta** pandit.

6. Est causa
multorum
criminum.

Et dicitur hoc exprimit ex parte diuiti Basilius supra. D. Hieronymus in cap. 1. Epist. ad Titum, explicans illud, Non vinolentum, Longum est ire per singula, & infanias, quas ebrietas suggerit, explicare. Videas alios pocula in tela verrentes, scyphum in faciem iacere conuina: alios scissis vestibus in vulnera aliena prornere, alios clamare, alios dormire. qui plus biberit, fortior computatur: accusationis occasio est, adiuratum per Regem, frequētius non bibisse. uolunt ut bibant, bibunt ut uomant. digestio ventris & guttur uno occupantur officio. Deinde addit: Hoc nunc dixisse sufficiat, quod secundum Apostolum, in vino luxuria est, & ubicumq; saturitas atque ebrietas fuerint, ibi libido dominetur. Specta ventrem & genitalia; pro qualitate uiciorum, ordo membrorum. numquam ego ebrium castum putabo. Nota grauissima verba tanti Doctoris. D. Ambrosius de Elia & ieiunio cap. 16. Ebrietas fomentum libidinis, ebrietas incentiuum infania, ebrietas uenenum insipientie: hac sensus hominum mutat & format; per hanc sunt ex hominibus equi adhinmies, siquidem naturali uapore corporis calidi, & prater naturam, uini calore flammam cohibere se non queunt, & in bestiales libidines excitantur: & cetera, quae elegantissimè persequitur. Similia habes cap. 12. & apud D. Chrysolomum Homil. 58. in Math. sub finem. S. Basilius Homil. in ebrietatem: Ebrietas demon est uoluntarius, ex uoluptate animabus nostris indatus. Ebrietas malitia mater est, uirtutis inimica, fortem uirum reddit ignauium, ex temperato lasciuum, iustitiam ignorat, prudentiam extinguit, &c.

Pugna ex
ebrietate.

Feditas
ebrioforu.

Ebriosus
numquam
castus.

Libidines.

7. Difficillimè
curatur.

Septimo, Difficillimè curatur: ratio est, quia uinum corporis habitum immutat, hepar accendit, fauces exsiccat, & siticulosos reddit, quo fit, ut sitis bibendo augeatur, faucibus magis & magis arefcentibus. D. Basilius: Denique huius mali finis est nullus: ipsum namque merum inexplebilem continuo sitim addit; nec necessarium querit usum, sed ad alium irrefragabiliter potum inuitat, cum ardentibus ebrios & semper bibendi cupidores reddit. Diuus Ambrosius c. 14. Merito Deus per Moysen non solum ueneno, sed etiam draconum ueneno uinum comparauit, dicens: Furor draconum uinum eorum, & ira aspidum insanabilis: & pulchre additur, insanabilis: multi enim reliquorum serpentum ueneno curantur, nemo ebrietate.

Vbi Aduerte, locum illum Deuterom. 32. posuit ab Ambrosio iuxta editionem 70. Nostra lectio sic habet, Fel draconum uinum eorum, & uenenum aspidum insanabile.

Quomodo autem his curatio adhiberi possit, docet pulchre diuus Augustinus Serm. 231. Qui se de hoc malo desiderat liberare, quo modo sibi interuallo dierum potum addendo, ad ebrietatis tenebras peruenit; ita paulatim subrahendo ad sobrietatis lucem redeat, qui si simul totum, quod amplius accipiebat, subtraxerit, ubi nimia sitis caperit exarde scere, cum grandi amaritudine clamet & dicat, malle se mori, quam sibi bibendi & inebriandi consuetudinem tollere: nec attendit quod tolerabilis erat illi carne mori, quam in anima per ebrietatem interfici. Et ideo ut nec ardorem nimium patiatur, & de tam graui malo liberetur, per interualla dierum, sicut diximus, aliquid de nimietate potus subrahatur, quousque ad rationabilem bibendi consuetudinem redeat.

Hac paulò fufius ex Patribus dixerim, propter fœdam huius æui apud multas gentes sefe in-

briandi consuetudinem. plura licet videre apud citatos, maximè Ambrosium & Basilius.

Petes Primò, Vtrum ea, quae homines in ebrietate committunt, sint peccata, ita ut imputentur ad culpam.

Respondeo, Vel ebrietas est uoluntaria, seu culpabilis, vel non est uoluntaria. Rursus, vel malum inde secutum poterat prauideri, vel non poterat. Si non est vllò modo uoluntaria, ita ut sit prorogata in culpa, quidquid ex ea secutum fuerit, etiam culpa uacat; non minus quam id quod committitur ab amente. ratio est, quia nullo modo est liberum: nec enim per se liberum est; nam cum agitur, deest usus rationis. nec etiam in causa; quia supponimus causam non esse uoluntariam. talis erat nuditas Noè, ex ebrietate inculpatâ consecuta: ignorabat enim uini efficacitatem, ut Patres docent. Ita communiter D. Thomas quæst. 150. art. 4. Caietanus ibidem, D. Bonauentura in 2. d. 22. artic. 2. q. 3. ad vltimum, & alij.

Si uero ebrietas sit aliquo modo culpabilis, & malum prauideri poterat, (ut si aliàs erat expertus, in simili dispositione tale quid à se commissum; vel si dubitans non adhibuit sibi custodem, vel aliam cautionem) etiam ipsum ad culpam imputabitur. Et quidem si solum uenialiter peccauit se inebriando, malum inde secutum solum erit ueniale. Si uero mortaliter, mortale. Ratio est, quia illud malum (v. g. homicidium in ebrietate commissum) non est in seipso uoluntarium seu liberum, cum ab eo patretur, qui iam usus rationis caret, sicuti quod fit à dormiente: sed solum est uoluntarium in causa, quae est ebrietas: ergo non potest maiorem contrahere culpam, quam ipsa causa hic & nunc habeat, atque adeò quam uoluntas illa, à qua ebrietas illa dicitur uoluntaria: ergo si hæc uoluntas solum est uenialis, illud malum, etiam si fortè sit homicidium, non imputabitur nisi ad culpam uenialem. Confirmatur, quia tota culpa est in illa uoluntate: & solum per denominationem extrinsecam tribuitur ebrietati & effectui secuto: nam ebrietas, & opus secutum solum imputatur ad culpam, quatenus ab illa uoluntate pendet. Vnde euident est, non posse esse maiorem culpam in opere secuto, quam in uoluntate illa praua ebrietati. Vnde patet, fieri non posse, ut ebrietas sit peccatum ueniale; & opus ex ea secutum imputetur ut mortiferum.

Fieri tamen potest ut ebrietas sit mortifera, & malum ex ea secutum, etiam aliàs per se grauissimum, non imputetur ad culpam, vel saltem non nisi ad uenialem, ad nullam culpam, si malum nulla ratione prauideri poterat: quod enim nullo modo est cognitum, nullo modo censetur uoluntarium, aut uoluntarium; ut si nihil ei occurrit quod excitaret dubitationem vel timorem talis mali euenturi: quod facile accidit ei, qui nihil tale est antea expertus: vel si occurrit, humano modo sufficientem cautionem adhibuit: quo modo incestus Loth uideatur fuisse inculpatus, etsi fortè ebrietas eius excusari non possit. Vnde D. Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 44. dicit: Inebriauerunt eum, & se nescienti miscuerunt: quapropter culpandus est quidem, non quantum ille incestus, sed quantum illa merebatur ebrietas. Idem docet S. Chrysolomus Homil. 44. in Genesim.

Ad ueniale imputabitur, si aliquo modo prauideri poterat, (ut si aliqua leuis de eo dubitatio

25
An commissa in ebrietate sint peccata.

Si nullo modo uoluntaria.

26
Si sit aliquo modo uoluntaria.

Si ebrietas sit uenialis, effectus non potest nisi uenialis conseri.

27
Si malum non poterat prauideri, non imputatur.

28
inceffit

Si prauisum imperfecit, erit veniale.

incedit animum) & per venialem negligentiam maior consideratio fuit prætermiffa. Ratio est, quia etfi tenebatur ebrietatem sub peccato mortifero vitare, ob intrinsecam ipsius malitiam, eius periculo satis animaduerso; non tamen pari obligatione tenebatur illam vitare ob malum, v. g. homicidij; eò quòd non satis eius periculum aduertit, sed solum leuiter, & in eo neglectu non peccauerit nisi venialiter, vt suppono. Confirmatur, quia in homicidio casuali potest esse peccatum veniale, ob defectum considerationis necessariae ad culpam letalem: atqui tale homicidium est casuale respectu illius hominis & voluntatis præcedentis, ergo, &c.

Si perfectè animaduersum.

Quando autem perfectè quis aduertit periculum mali; si hoc malum graue sit, tenetur sub peccato mortali vitare periculum. Vnde si hoc etiam per se sit peccatum mortiferum, sicut est ebrietas; in voluntate illa præuia, qua periculum accipit, vel non vitat, erit duplex malitia mortalis; altera quatenus terminatur expressè vel implicite ad ebrietatem: altera vt respicit malum inde securum: quarum alteram habet ab ebrietate, vt per se spectatur; alteram ab eadem vt est causa continens periculum alterius mali.

29 An rationis defectus & mala secuta sint peccata.

Vtrum autem ebrietas, vt rationis defectum denotat, & mala secuta, dicenda sint peccata, potius ad modum loquendi, quam ad rem ipsam pertinet; quia constat, totam malitiam moralem & culpam esse in voluntate, quæ ebrietatem antecessit. Si tamen propriè loqui velimus, potius dicenda sunt effectus peccatorum, quam formaliter peccata. Ratio est, quia non dependent à voluntate vt actiones liberae; sed vt effectus consequentes, qui positâ semel causâ, non sunt amplius in nostra potestate. Posito enim potu largiore vini, eoque in stomachum infuso, non est in nostra potestate vt non sequatur mentis defectus: & posito tali defectu, non sunt in nostra potestate opera quæ inde sequuntur: atqui de ratione peccati est esse liberum & in nostra potestate. Confirmatur, quia aliter actiones externæ peccatorum dependent à voluntate libera, aliter hæc opera, illæ enim ita dependent, vt omni momento sit in nostra potestate eas inchoare, vel non inchoare, & inchoatas abrumperè, vel continuare. Vnde ipsæ per se sunt propriè voluntariæ, laudabiles, vel vituperabiles, peccata, vel merita: quia secundum se assidue à voluntate pendent, & conseruantur; & consequenter ab ea informantur, & veluti animantur ad vnum perfectum opus morale constituendum. Hæc verò non sic, sed remotè solum à voluntate libera pendent, nimirum quatenus liberè facta est applicatio causæ: qua posita, necessariò sunt secutura, nec amplius est in potestate nostra ea inchoare vel differre. Vnde per se non sunt peccata, sed solum vt considerantur in libera applicatione causæ inebriantis, in qua dicuntur voluntaria.

Quatuor actus considerandi.

Quod vt melius intelligatur, notandi sunt in proposito quatuor actus. Primus est, Voluntas illa, qua quis expressè vel implicite vult se inebriare; etiam si videat periculum ex ebrietate impendere. Secundus, Actus potandi. Tertius est, Operatio vini, qua tollitur vsus rationis. Quartus est, Homicidium ex ebrietate commissum. Primus est fons totius mali, & in eo residet tota culpa. Secundus est actio libera, assidue pendens ex illa voluntate: vnde cum illa constituit integrum & comple-

tum opus morale. Tertius est effectus secundi, qui posito secundo naturaliter & necessariò sequitur. Quartus sequitur ex tertio. Itaque cum tertius & quartus per se non pendeant à voluntate libera, sed solum ratione secundi; non sunt etiâ per se peccata, sed solum vt continentur in secundo, vt in causa.

Idem dicendum de omissione, quando ex aliqua causa libera sequitur necessariò, ita vt non maneat amplius libera: vt cum ex ebrietate omittitur Sacrum, vel lectio precum: vel abiectio sponte Breuiario lectio facta est impossibilis. Verum de his fufius agendum 1. 2. q. 20.

Petes Secundò, Quibus signis cognosci poterit an quis fuerit ebrius?

Respondeo Primò, Quando quis postridie non meminit quid dixerit, egerit; quomodo domum venerit, aut cubitum concesserit, à quo deductus, vel adiutus, aliàs autem id probè meminisse solet; magnum signum habet hesterne ebrietatis. Ratio est, quia dum quis ratione vitatur, reflectit mentem super suos actus, & ita retinet gestorum memoriam. Vnde si non retinuit memoriam, non videtur rationis compos fuisse.

Secundò, Si commisit quæ numquam integre mente solet: vt si locutus aut fecit turpia & abturdia, cum aliàs sit castus & prudens: si iurauit, blasphemauit, vxorem & familiam turbauit, cum aliàs sit modestus & benignus: indicia enim hæc sunt rationem & prudentiam fuisse consopitam, & hos insolitos motus, ex vino perturbata imaginatione processisse.

Tertiò, Qui nouit discernere inter bonum & malum, licitum & illicitum, vitare mala, ac eligere bona, non videtur esse ebrius; etiam si non possit rectè incidere, & omnes domus ei verti videantur: talis enim discretio non potest cum defectu rationis consistere. Pari modo si adhuc solita officia possit vtrunquæ exequi, etfi cum vertigine & difficultate. Vide Caietanum v. Ebrietas, & alios Summistas.

DUBITATIO IV.

Vtrum sit peccatum, prouocare ad aequales calices, & an fas respondere.

Respondeo & Dico Primò, Prouocationem illam sonare per se quid alienum à ratione, & in moribus turpe: nam regula bibendi statuitur, non ratio, non necessitas naturæ, non bona valetudo, non animi vigor, aut sensuum alacritas; sed venter alterius, vel tota ventris, viscerum, & venarum capacitas. *verres vel lagenas* (vt eos vocat diuus Basiliius) rectius hos dixeris, aut certè *tubos*, vel potius *cloacas*, quam homines; solum ad hoc idoneos, vt plurimum vini tamquam lagenæ capiant, vel per corpus tamquam per tubum aut cloacam transfundant & perdant. Et mirum non simili modo institui certamina comedendi, dormiendi, & aliorum naturæ officiorum.

Dico Secundò, Prouocationem illam esse peccatum mortiferum, si eam facias animo te vel alterum inebriandi, vel si adertas aut faciliè aduertere possis inde in te vel altero ebrietatem securam; etiam si non eo animo facias: nisi forte causa aliqua iusta excuset. sequitur ex dictis dubit. 3. si enim inebriare seipsum directa vel indirecta voluntate, est peccatum mortiferum, etiam inebriare alte-

Signa priuiana ebrietatis.

Est contra rationem.

Est peccatum mortiferum.